

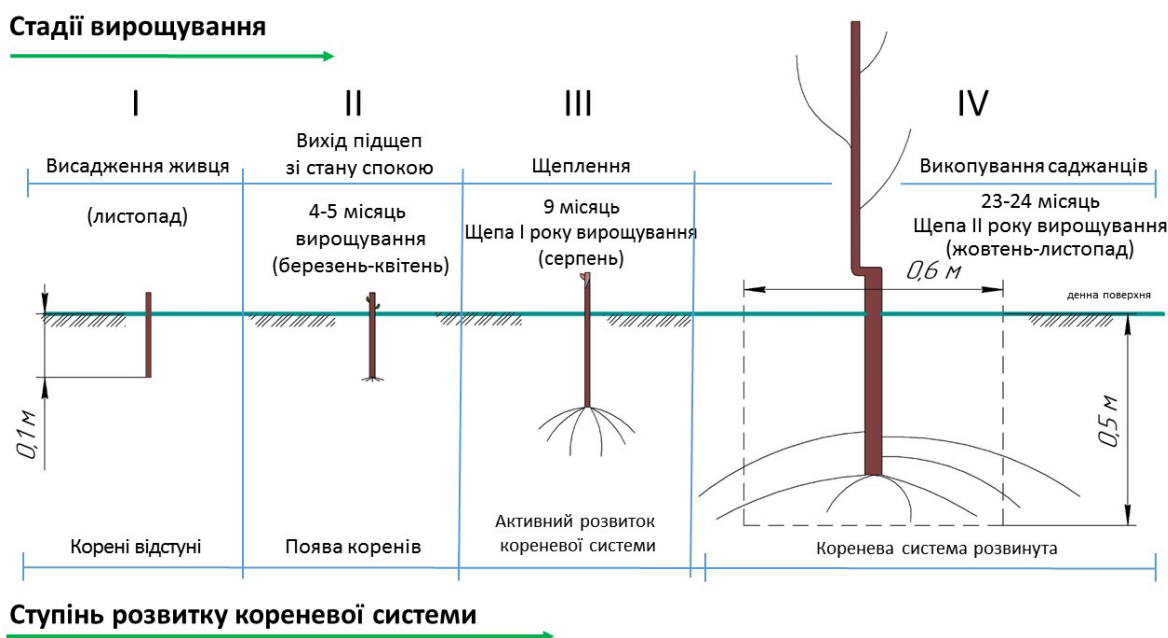
ВПЛИВ ПОКАЗНИКА СТРУКТУРНОСТІ ҐРУНТУ В ПОВЕРХНЕВОМУ ШАРІ СМУГОВОЇ ГРЯДИ НА СТАН РОЗВИТКУ ЖИВЦЕВИХ ПІДЩЕП ПЛОДОВИХ КУЛЬТУР

Чижиков І.О., к.т.н.,

Сушко С.Л., к.т.н.

*Таврійський державний агротехнологічний університет імені
Дмитра Моторного, м. Запоріжжя, Україна.*

Постановка проблеми. У технології вирощування саджанців плодкових культур ґрунт є важливим фактором формування та розвитку щепи, як середовище знаходження кореневої частини рослини. Серед відомих існуючих способів вирощування саджанців плодкових культур, автором [1] запропонований спосіб вирощування саджанців плодкових культур на смугових грядках. Цей спосіб, що не передбачає пересаджування підщеп, за рахунок висадження живців за певною схемою у смугу, верхній шар якої повинен бути структурований на глибину висадження живця, а контур смуги у поперечно-вертикальній площині мати ущільнену стінку, вирішує декілька суттєвих проблем щодо забезпечення біоструктурних показників якості саджанця на етапах його вирощування, що мають місце в існуючих способах вирощування.

Рис.1. Ступінь розвитку кореневої системи щепи на стадіях її вирощування.

Однією із означених проблем є затримка розвитку живця (ступінь калусоутворення, появи бруньок, пагонів та корінців) між стадією

«висадження живця» до стадії «вихід живця зі стану спокою», де з точки зору біфуркації спостерігається велика кількість випадів (мертвих рослин).

На думку автора цих тез, для вирішення означеної проблеми висаджувати підщепи необхідно у шар ґрунту з показником агрегатного стану $K > 0,7$ (коефіцієнт структурності ґрунту $K > 0,7$), що може бути забезпечений активними робочими органами фрези з вертикальною віссю обертання. Тому висунута гіпотези потребує перевірки, а отриманні дані стануть однією з передумов до обґрунтування параметрів робочих органів ґрунтообробної машини.

Основні матеріали дослідження. Дослід закладався у жовтні 2018 року в одному з розсадницьких господарств Мелітопольського району Запорізької області.

Мета досліду – визначення впливу агрегатного стану ґрунту за показником структурності в поверхневому шарі смугової гряди на приживлюваність підщеп шляхом здійснення контролю за рослинами на певних стадіях їх розвитку.

Методика досліду. Агрегатний склад ґрунту, згідно ДСТУ 4362 [2] є одним з агрофізичних показників, за яким може визначатися родючість ґрунту.

Значення показника агрегатного стану визначалося за шкалою оцінювання структурно-агрегатному стану ґрунту, за якою наявність агрегатів з розмірами від 0,25 мм до 10 мм більш 80% характеризує стан ґрунту як «відмінний». Такі агрегати називаються мезоагрегатами і відносяться до середньої фракції m_{II} . Агрегати більш 10 мм є макроагрегатами і відносяться до крупної фракції m_{III} . Агрегати, розмір яких менше за 0,25 мм відносяться до мікроагрегатів – фракція m_I .

У нормованому вигляді коефіцієнт структурності визначається за шкалою від 0 до 1 за формулою:

$$K_C = \frac{m_{II}}{m_I + m_{II} + m_{III}}, \quad (1)$$

де m_I – маса ґрунту фракції менш 0,25 мм;

m_{II} – маса ґрунту фракції у діапазоні від 0,25 мм до 10 мм;

m_{III} – маса ґрунту фракції більше 10 мм.

Для дослідження були створені три варіанти гряд у трьох повторностях (відповідно до рисунку 2) із структурно-агрегатним станом ґрунту, створеним ситовим методом згідно ГОСТ 12536 [3]:

1 варіант – показник агрегатного стану $K=0,4$;

2 варіант – показник агрегатного стану $K=0,6$;

3 варіант – показник агрегатного стану $K=0,8$.

Глибина поверхнього шару ґрунту у гряді, який забирався для сепарування складала 20 см. Довжина гряди – 4 м.

Висаджували підщепи – живці ВСЛ-2, отримані методом задеревенілого живцювання. Схема садіння 140x70x8 см (рис.2). Висаджували живці у третій декаді жовтня вручну, під шаблон із відстанню між рослинами 8 см на глибину до 10-12 см. В кожному варіанті розміщувалося 100 рослин (по 50 рослин в кожному рядку).

Вологість ґрунту у шарі 0-20 становила 18,5%, твердість – 0,67 МПа.

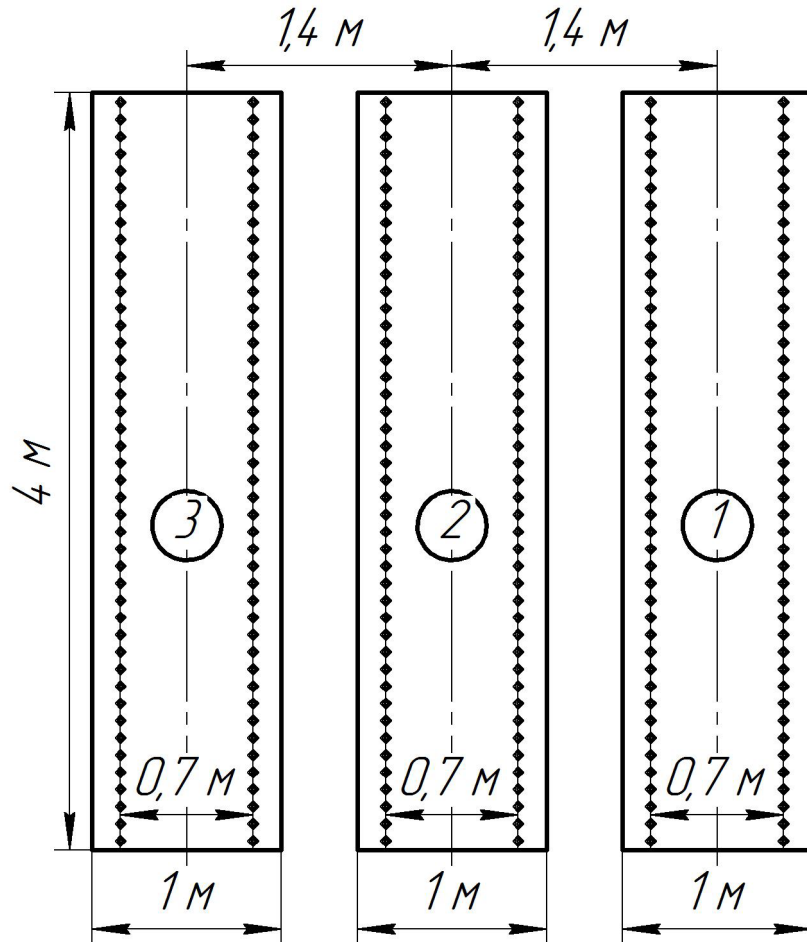

Рис.2. Схема закладання дослідів.

Спостереження здійснювалося для визначення стану розвитку живця, зокрема наявності калюсу на п'яточній частині, наявності бруньок, ступеню розвитку пагонів та їх розміру, діаметру живця.

Спостереження здійснювалися у двох контрольних точках:

точка № 1 – стадія утворення калюсу та бруньок;

точка № 2 – стадія утворення калюсу, бруньок, розвиток пагонів.

У кожній повторності окремого варіанта, виймалося з ґрунту кожна п'ята рослина з рядку. Таким чином, у кожному варіанті виймалося 60 рослин,

Дані заносилися в журнал спостережень.

Результати дослідів. За результатами обстеження живців, висаджених на смугових грядках із штучно створеним показником агрегатного стану ґрунту в варіантах $K=0,4$; $K=0,6$; $K=0,8$ у двох «контрольних» точках (дата реєстрації даних 01.04.2019 р. та 23.04.2019 р.) отримано дані, які узагальнено і наведено у таблиці 1.

а)

б)

в)

г)

д)

а) процес сепарування ґрунту; б) визначення глибина поверхнього шару; в) загальний вигляд живців; г,д) загальний вигляд гряди.

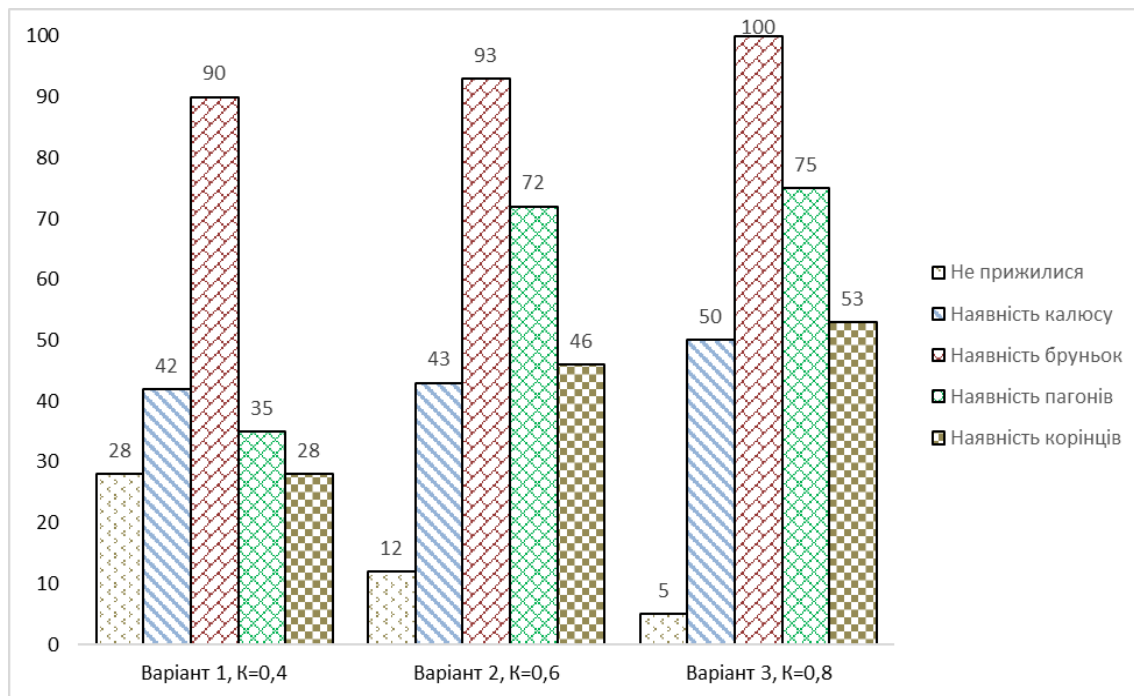
Рис.3. Ілюстрації до процесу закладання дослід.

Таблиця 1

Стан розвитку живців залежно від структурності ґрунту у варіантах дослід

Стан розвитку рослини	Варіант 1, K=0,4	Варіант 2, K=0,6	Варіант 3, K=0,8
Не прижилися	28	12	5
Наявність калюсу	42	43	50
Наявність бруньок	90	93	100
Наявність пагонів	35	72	75
Наявність корінців	28	46	53

За результатами даних таблиці 1 побудовано діаграму стану розвитку живців залежно від показника агрегатного стану ґрунту, яку наведено на рисунку 4.

Рис.4. Діаграма стану розвитку живців залежно від показника агрегатного стану ґрунту.

Проаналізувавши дані таблиці та діаграми розвитку, наведеної на рисунку 4 можна зробити висновок про позитивну динаміку за всіма показниками розвитку рослин із поліпшенням структурно-агрегатного стану верхнього шару смугової гряди.

Так, на гряді із показником агрегатного стану $K=0,4$ зафіксовано надвелику кількість «випадів» (28%) пов'язаних із загибеллю рослин. В той же час, у варіантах із коефіцієнтом $K=0,6$ та $K=0,8$ цей показник становить 12% та 5% відповідно.

Щодо наявності калюсу на п'яточній частині живця – тут теж позитивні результати у сторону поліпшення структурності ґрунту. При цьому, живці, які мали достатньо широке кільце калюсу водночас мали і бруньки, а також, щонайменше по одному пагону.

Також, у варіантах з показником агрегатного стану $K=0,6$ та $K=0,8$ зафіксовано підвищений відсоток живців, які мали корінці. Таких було 46% та 56% відповідно, порівняно із 28% живців з корінцями, що вирощувалися на гряді із показником агрегатного стану $K=0,4$.

Таким чином, можна зробити висновок про те, що найкращі показники розвитку живців на стадіях формування кореневої системи та пагонів забезпечується при садінні живців на смугову грядку із показником агрегатного стану $K=0,8$.

Рис.4. Загальний вигляд живців у контрольній точці №2.

Висновки. На основі проведеного спостережного дослідження визначено, що у технології вирощування саджанців плодкових культур на смугових грядках найкращі показники розвитку живців ВСЛ-2 на стадіях формування кореневої системи та пагонів забезпечується при їх садінні на смугову грядку із показником агрегатного стану $K = 0,8$, що згідно ДСТУ 4362 характеризує стан ґрунту, як «відмінний».

Подальші дослідження в технічному напрямі полягають у проведенні науково-дослідних робіт по обґрунтуванню параметрів та режимів роботи робочих органів ґрунтообробної фрези, що здатна забезпечити такий показник структурності.

Список використаних джерел

1. Чижиков І. О. Обґрунтування схеми та засобів механізації вирощування саджанців плодкових культур на грядках. Імпортозамінні технології вирощування, зберігання і переробки продукції садівництва рослинництва : мат. IV Міжнар. наук.-практ. конф. (17-18 травня 2018р., Умань). Умань, 2018. С. 26-31

2. ДСТУ 4362:2004. Якість ґрунтів. Показники родючості ґрунтів.[Чинний від 2006-01-01]. Вид. офіц. Київ: Держспоживстандарт України, 2006. 19 с.

3. ДСТУ Б В.2.1-19:2009. Ґрунти. Методи лабораторного визначення зернового (гранулометричного) складу. Вид. офіц. Київ: Мінрегіонбуд України, 2010. 33 с.